

 een doordacht curriculum
dat doen we *samen*

Formatief evalueren in het basisonderwijs: hoe geef je dat vorm?

Workshop Online Festival Formatief Evalueren

4 november 2020

Even voorstellen

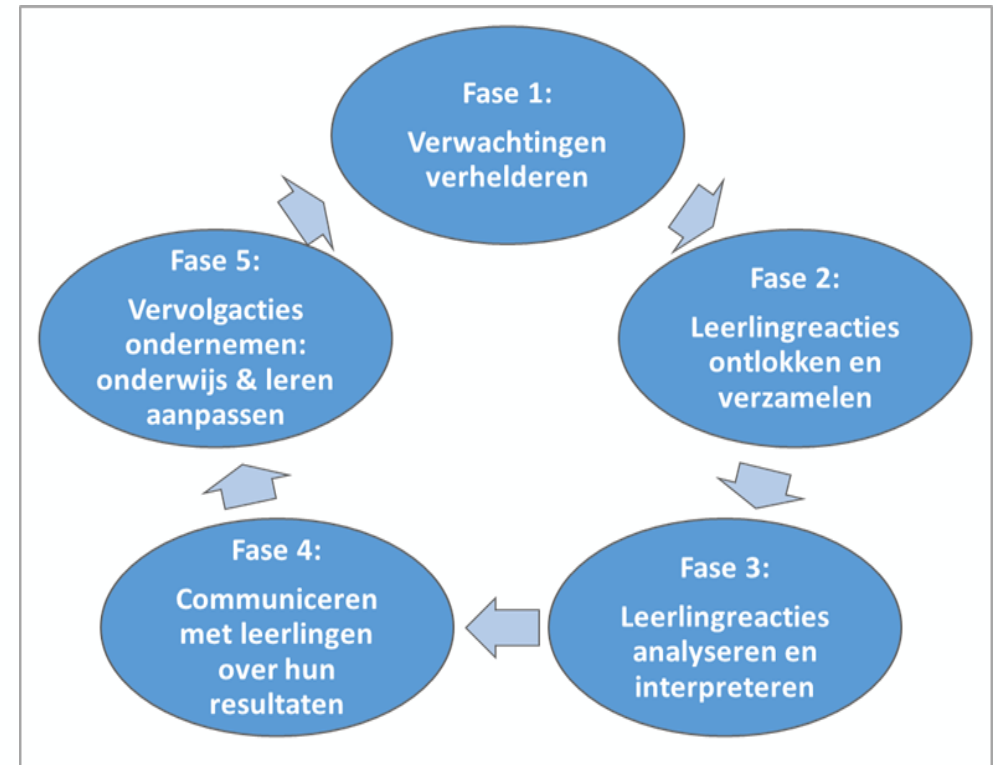
Anne-Christien Tammes
leerplanontwikkelaar/ vakexpert Nederlands po
lid projectgroep formatief evalueren

slo

Wat kunnen jullie verwachten?

Deel 1:
Cyclus van formatief evalueren

Deel 2:
Formatief evalueren in de praktijk

(Gulikers & Baartman, 2017)

slo

/ een doordacht curriculum
dat doen we *samen*

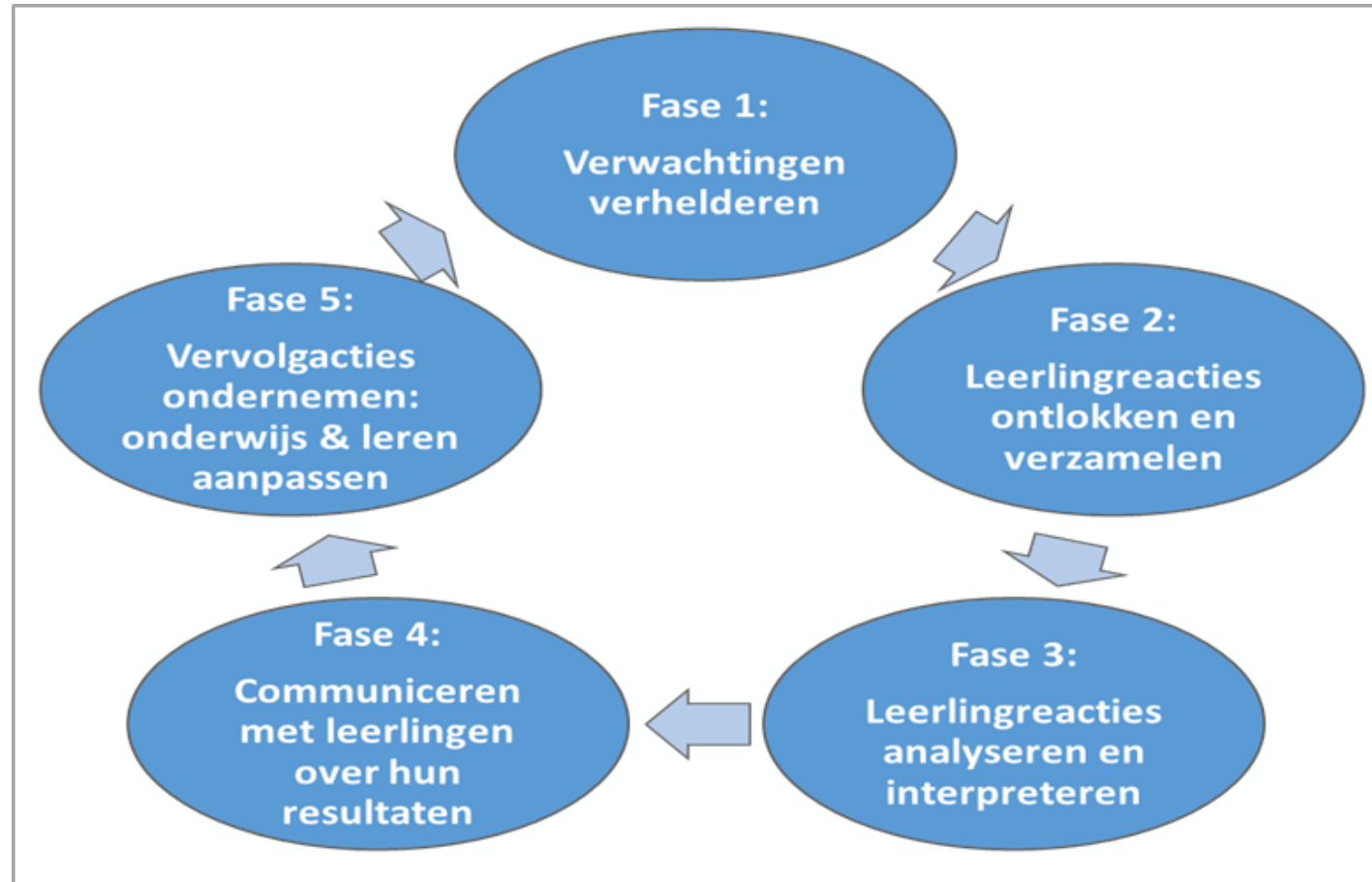
In gesprek met Nicoline Tammes

leerkracht van groep 3 op
IKC de Bosmark in Dinxperlo

Formatief evalueren:

Hoe geef je het vorm binnen het onderwijs
op jouw school?

De cyclus van formatief evalueren

(Gulikers & Baartman, 2017)

Fase 1: verwachtingen verhelderen

Hoe kun je verwachtingen verhelderen bij leerlingen?

Fase 1: verwachtingen verhelderen

Leerdoelen én succescriteria formuleren, zodat ...

...de leerlingen weten waar ze naartoe werken en hoe ze dat gaan bereiken.

Fase 1: verwachtingen verhelderen

Leerdoelen kunnen gaan over:

- **Inhoud** (ik kan een column schrijven met de basisstructuur inleiding - kern - slot)
- **Leeraanpak** (ik kan werken met een stappenplan)
- **Zelfregulatie** (ik weet welke strategieën ik kan inzetten als ik een probleem ervaar bij het uitvoeren van een leeractiviteit)

Fase 1: verwachtingen verhelderen

Weten de leerlingen ook wanneer ze het leerdoel bereikt hebben?

Succescriteria zijn kwaliteitsindicatoren die zicht geven op de mate waarin een leerling het leerdoel heeft behaald.

- Bieden leerlingen houvast en inzicht tijdens het leren
- Bieden leerkracht mogelijkheden om onderwijs op maat te geven.

Fase 1: verwachtingen verhelderen

**succescriteria
verhelderen
bij een leerdoel**

Een voorbeeld

het voeren van een
groepsgesprek

Fase 1: verwachtingen verhelderen

Leerdoel :

Ik kan een positieve bijdrage leveren aan een groepsgesprek.

Succescriteria:

- ☐ Ik stel de ander vragen om hem beter te begrijpen
- ☐ Ik ga door op het idee van de ander door een voorbeeld, uitleg of argument te geven.
- ☐ ...

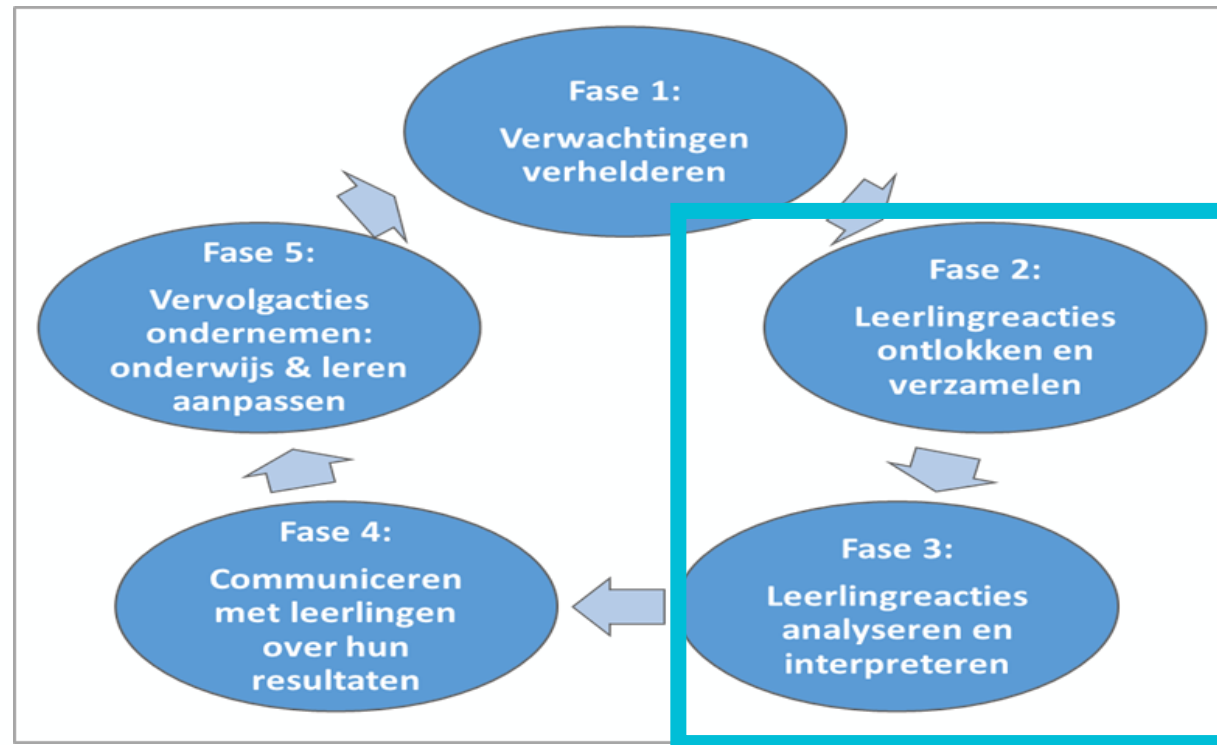

Fase 1: verwachtingen verhelderen

Samenvattend:

- Onderwijzen zonder leerdoelen gaat nog wel. Leren zonder succescriteria is 'hopeless' (John Hattie).
- Voorbeelden zijn cruciaal voor het verhelderen, delen en begrijpen van leerdoelen en succescriteria.
- De les(senserie) hoeft niet altijd met fase 1 te beginnen.
- Actieve deelname van alle leerlingen is daarbij van belang.
- Fase 1 kost tijd maar betaalt zich terug: dieper leren + eigenaarschap.

Fase 2 en 3

(Gulikers & Baartman, 2017)

Hoe verzamel je informatie?

Informeel informatie verzamelen over het leerproces, bv.:
vragen in de klas,
discussies in de klas,
observeren

Formeel informatie verzamelen over het leerproces, bv.:
Methode-afhankelijke en
methode-onafhankelijke toetsen

Rijke vragen stellen

Is 13 een even getal?

Een vergelijking

Waarom is 13 een oneven getal?

Is een vleermuis een zoogdier?

Een tegenstelling

Waarom is een vleermuis een zoogdier en een pinguïn niet?

Wat is de bedoeling van 'een stille tocht'?

Het woordje: zou

Wat zou de bedoeling van 'een stille tocht' kunnen zijn?

Concept checks

- Visuele formats, snelle diagnose, snelle feedback

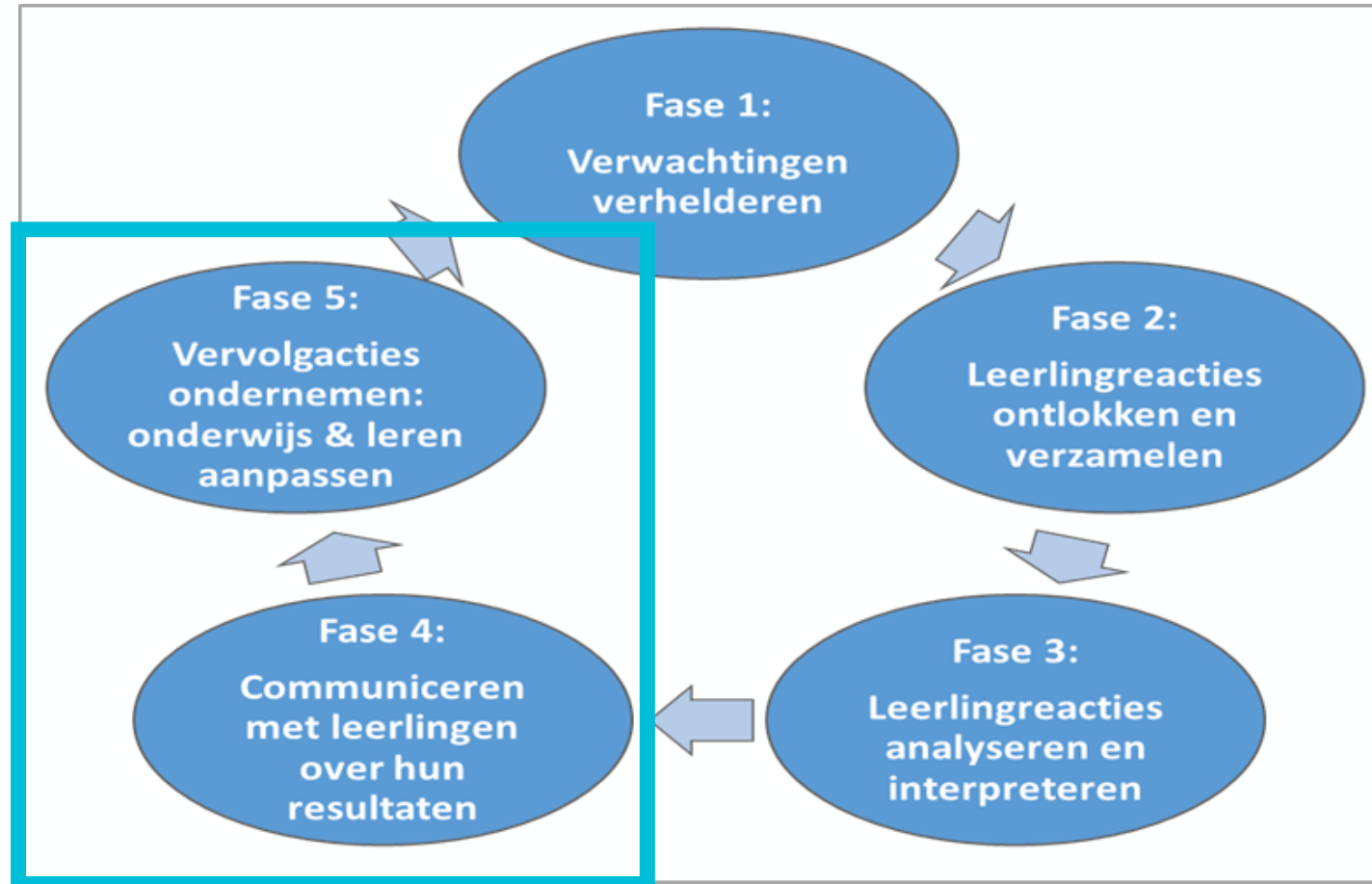
<i>Werkblad Het herkennen van de persoonsvorm: Zijn de vetgedrukte werkwoordsvormen IN HOOFDLETTERS in de zin een persoonsvorm? Geef je antwoord door een kruisje X in de "ja" of "nee" kolom.</i>		
Zinnen	Ja	Nee
1 Een vrouw LOOPT in een vreemde stad.		
2 Ze MOET al een poosje heel nodig naar de wc.		
3 Een openbaar toilet is in geen velden of wegen te BEKENNEN .		
4 Als ze langs een rouwcentrum loopt, BESLUIT ze daar even van de wc gebruik te maken.		
Plenair moment		
5 Na afloop BEZOEKT ze nog even de rouwkamer.		
6 Daar ligt een oude man OPGEBAARD .		
7 De vrouw BIDT even voor de man.		
8 Ze schrijft haar naam in het gastenboek voor ze het rouwcentrum VERLAAT .		
Plenair moment		
9 Twee maanden later ONTVANGT de vrouw een brief.		
10 Daarin staat dat ze de hele erfenis van € 100.000 KRIJGT .		
11 De man bepaalde in zijn testament dat zijn vermogen VERDEELD moest worden onder de aanwezigen bij zijn uitvaart.		
12 Zij WAS de enige.		
<i>Figuur 1.3 Een format voor snelle diagnose van grammatica (Meindersma, 2015). Bron: eenechtbroodje aap.nl</i>		

<https://slo.nl/@12540/formatieve-evaluatie-0/>

-
- A glass jar filled with wooden clothespins, tied with a red polka-dot ribbon. Several clothespins have names written on them: 'Zhi', 'Iham', 'Jesse', 'fleur', and 'Julian'.

Fase 4 en 5

(Gulikers & Baartman, 2017)

Fase 4: Communiceren met leerlingen over hun resultaten

Feedback geven

Maar wanneer is feedback effectief?

Feedback door leraar en (mede)leerling

Feedback moet:

1. altijd leiden tot een vervolgactie -> leerlingen moeten er z.s.m. iets mee;
2. behapbaar zijn: gekoppeld aan de leerdoelen, en succescriteria geven richting aan hoe te verbeteren;
3. niet gericht op persoon, maar juist op taak, proces en zelfregulatie;
4. bruikbaar zijn voor een nieuwe taak in een nieuwe context.

Vragen?

Voor meer informatie over de cyclus van formatief evalueren [Formatief evalueren in het po](#)

slo

/ een doordacht curriculum
dat doen we *samen*

In gesprek met Nicoline Tammes

leerkracht van groep 3 op
IKC de Bosmark in Dinxperlo

Formatief evalueren:

Hoe geef je het vorm binnen het onderwijs
op jouw school?

Ontstaan van de werkgroep op de Bosmark

Denkraam Formatief Evalueren

Les:	
Groep:	
Materiaal:	
Datum:	
5 Fasen van Formatief Evalueren (model Gulikers en Baartman 2017)	
Fase 1. Verwachtingen verhelderen De leerkracht geeft helderheid over de gestelde leerdoelen en bijbehorende succescriteria. Deze doelen staan vaak vermeld in de methode maar de leerkracht kan ook zelf de doelen formuleren. Leerkracht bekijkt samen met de leerlingen voorbeelden a.d.h.v. van vooraf gegeven succescriteria of stelt samen met de leerlingen de succescriteria op n.a.v. bekeken en besproken voorbeelden.	
Doelen van deze les:	
Succescriteria:	
Ik stel de succescriteria op de volgende manier op: Doe je dit samen met de leerlingen of niet?	
Fase 2. Leerlingreacties ontlokken en verzamelen. De leerkracht zet specifieke leeractiviteiten in die inzicht geven in hoeverre de leerlingen de leerdoelen al beheersen of bereikt hebben. Op formele wijze: diagnostische toets of methode toets of op informele wijze: een opdracht, mini quiz, observatie of gesprek. De leerling kan ook zelf meedenken in hoe hij kan laten zien wat hij al begrijpt, kan en weet.	
Ik zet de volgende leeractiviteit(-en) in om leerlingreacties te ontlokken:	

Fase 3. Leerlingreacties analyseren en interpreteren. De leerkracht gaat na waar de groep en waar individuele leerlingen staan ten opzichte van de leerdoelen. De leerlingen kunnen en hierbij zelf ook een belangrijke rol spelen door hun eigen werk of het werk van elkaar te vergelijken aan de hand van de succescriteria.	
Ik ga op de volgende manier de leerlingreacties analyseren aan de hand van de succescriteria:	
Fase 4. Communiceren met leerlingen over hun resultaten. De leerkracht geeft effectieve feedback en maakt daarbij gebruik van de leerdoelen en succescriteria en het werk dat de kinderen hebben laten zien. Feedback kan ook door de leerlingen aan elkaar gegeven worden of door de leerling aan zichzelf.	
Ik ga op de volgende manier communiceren met de leerlingen over hun resultaten.	
Fase 5. Vervolgacties ondernemen: onderwijs & leren aanpassen. De leerkracht past de lessen aan wanneer leerlingen de leerdoelen nog niet of juist wel behaald hebben.	
Ik ga op de volgende manier mijn lessen aanpassen n.a.v. de door mijzelf en de leerlingen gemaakte conclusies.	

Praktijkvoorbeeld 1

Vloeiend lezen

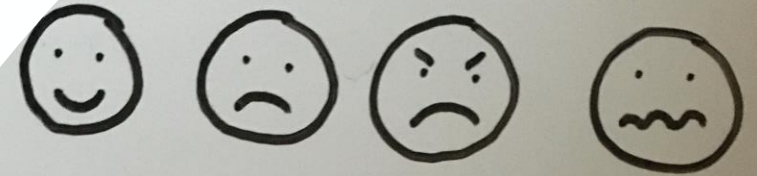

Fase 1: verwachtingen verhelderen

Doel: Ik kan de tekst zo voorlezen dat het leuk is om naar te luisteren

Succescriteria:

- Ik laat horen dat ik op de leestekens let.
- Ik laat horen welke emotie bij de tekst past, je kunt aan mij horen hoe de hoofdpersoon zich voelt.

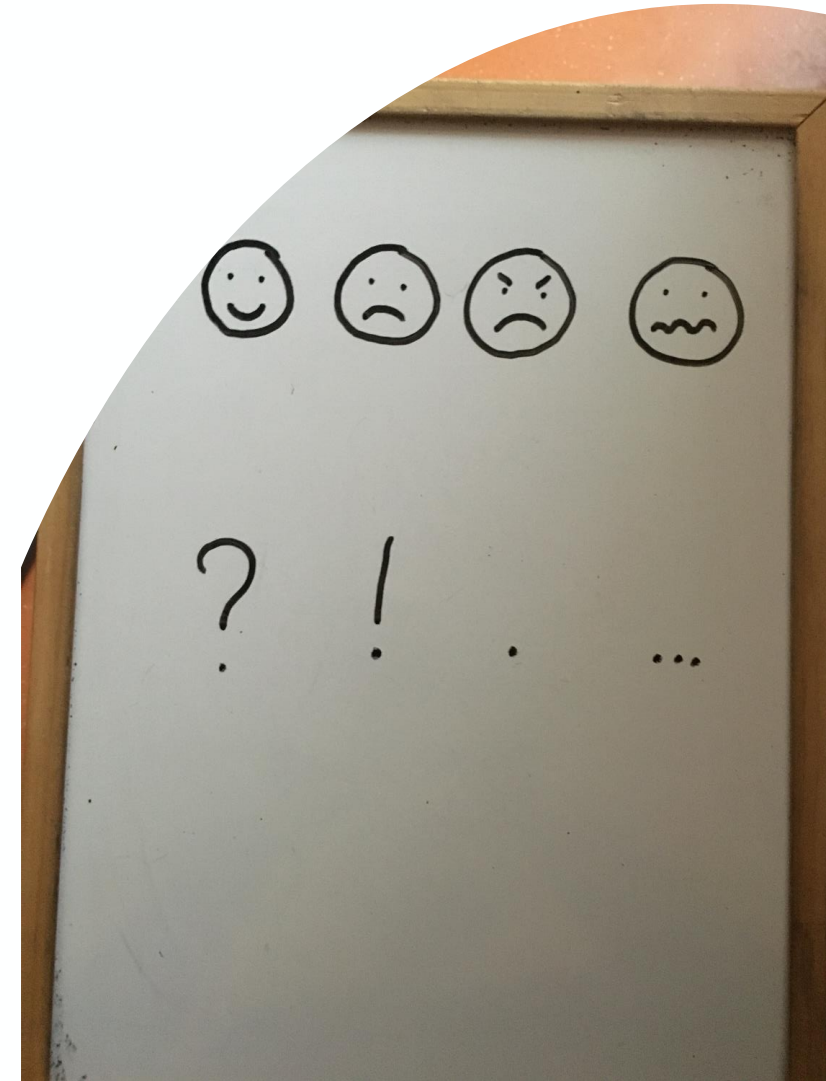

? !

Fase 2: leerlingreacties ontlokken en verzamelen

Fase 3: Leerlingreacties analyseren en interpreteren

Fase 4: Communiceren met leerlingen over hun resultaten

Fase 5: Vervolgacties ondernemen: onderwijs & leren aanpassen

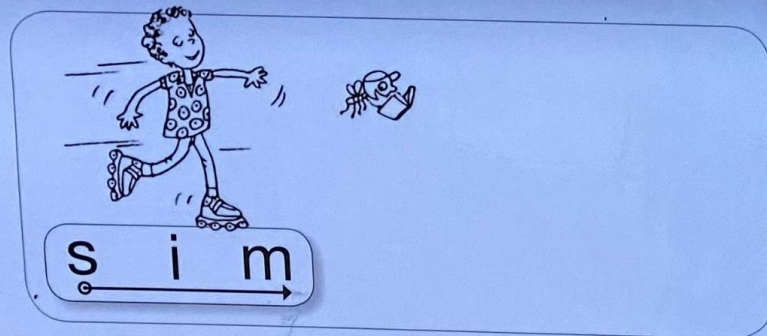
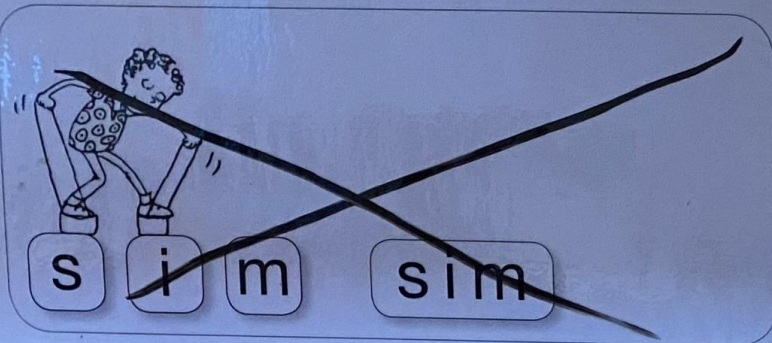

Tussentijdse vragen?

Praktijkvoorbeeld 2

Vlot lezen

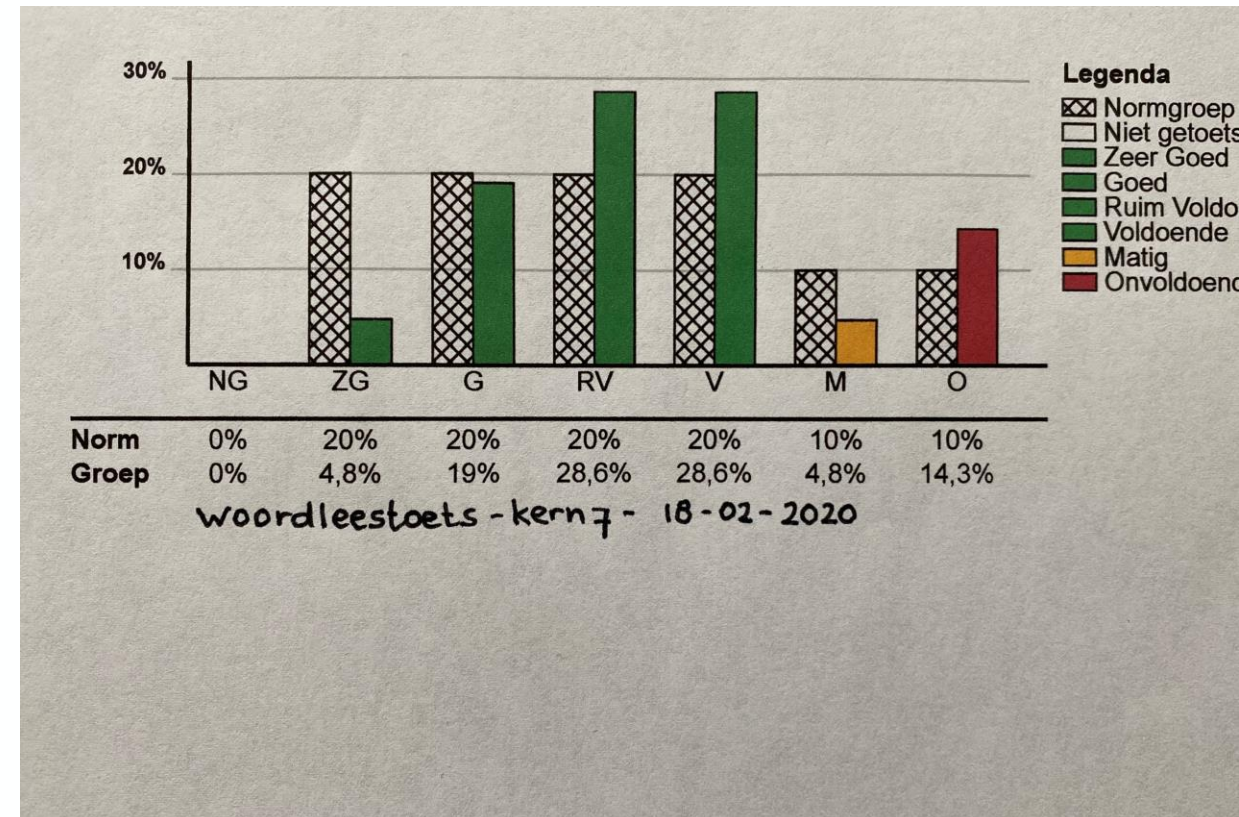
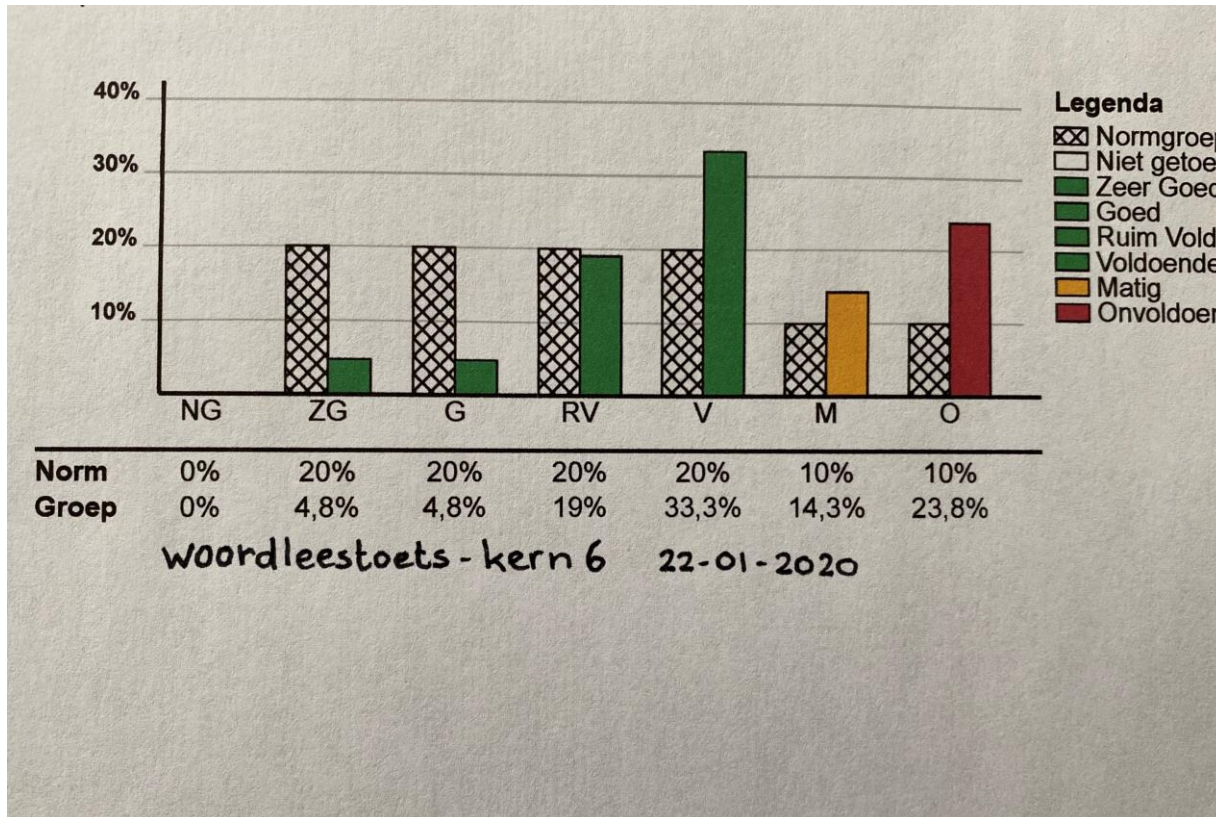

ik kan woorden, zinnen en verhaaltjes in een vlot tempo lezen.

het is goed als:

- ik zoem als ik het niet vlot kan.
- je altijd mijn stem hoort.
- zien is zeggen.

Resultaten tempo

Kern 6

Laatste wijziging: 22-01-2020 14:09:51 door Marsha Overgoor

Naam leerling	Aanpak	Toetsdatum	Aantal goed	Aantal fout	Tijd in sec.	Opmerkingen	Niveau vlot	Niveau correct
[naam]		22-01-2020	20	2	60		V	G
[naam]		22-01-2020	22	0	60		V	G
[naam]		22-01-2020	20	3	60	ei = ie	V	G
[naam]		22-01-2020	19	3	60		V	G
[naam]		22-01-2020	13	3	60	komt langzaam op gang	O	O
[naam]		22-01-2020	18	6	60		M	O
[naam]		22-01-2020	56	1	60		ZG	G
[naam]		22-01-2020	13	4	60	zoemend!	O	O
[naam]		22-01-2020	47	0	60		G	G
[naam]		22-01-2020	31	1	60		RV	G
[naam]		22-01-2020	9	3	60		O	O
[naam]		22-01-2020	16	4	60	hakt half: n eus	M	O
[naam]		22-01-2020	3	5	60	spelt in het hoofd	O	O
[naam]		22-01-2020	26	4	60		RV	G
[naam]		22-01-2020	18	2	60		M	G
[naam]		22-01-2020	33	3	60		RV	G
[naam]		22-01-2020	12	3	60		O	O
[naam]		22-01-2020	22	0	60		V	G
[naam]		22-01-2020	22	1	60		V	G
[naam]		22-01-2020	34	0	60	gestaag tempo, goed	RV	G
[naam]		22-01-2020	21	6	60		V	O

Aantal leerlingen: 21 - Aantal leerlingen getoetst: 21

Kern 7

Laatste wijziging: 18-02-2020 15:00:49 door Nicole Tamme

Naam leerling	Aanpak	Toetsdatum	Aantal goed	Aantal fout	Tijd in sec.	Opmerkingen	Niveau vlot	Niveau correct
[naam]		18-02-2020	28	1	60	fee=eef	RV	G
[naam]		18-02-2020	26	3	60	kers=kerst. gaaf=graaf, gauw=zauw, leest zoemend	RV	G
[naam]		18-02-2020	13	5	60	wie=wei, eik=iek, sein=sien, gans=gaans, zeilboot=zielboot	O	O
[naam]		18-02-2020	27	5	60	kers=kres, wei=wie, ding=dung, scheir=geur, hang=hanggg	RV	G
[naam]		18-02-2020	17	3	60	put=pet. neus=reus, scheur=voorgezgd. leest zoemend	V	G
[naam]		18-02-2020	26	4	60	wie=wei, breek=broer, eik=kei, sein=sien	RV	G
[naam]		18-02-2020	61	2	60		ZG	G
[naam]		18-02-2020	13	2	60	zoemend, broek=boerk, sein=voorgezgd	O	G
[naam]		18-02-2020	47	0	60		G	G
[naam]		18-02-2020	39	3	60	gans=gaas, jaar=haar, scheur=schuur	G	G
[naam]		18-02-2020	19	3	60	eik=kei, fee=eef, scheur=geur. Leest zoemend	V	G
[naam]		18-02-2020	16	3	60	zoemend!! doen=boen, gans=gaus	M	G
[naam]		18-02-2020	11	2	60	zoemend, moet je haar wel op wijzen. doen=boen, ding=bing	O	G
[naam]		18-02-2020	47	1	60		G	G
[naam]		18-02-2020	23	4	60	kers=overgeslagen, gans=gaus, hang=hans, stuur=stuur	V	G
[naam]		18-02-2020	31	2	60	kers=kres, wei=wie	RV	G
[naam]		18-02-2020	17	3	60	rauw=schauw, put=buik, sein=sien	V	G
[naam]		18-02-2020	18	1	60	ding=?, zoemend. Is veel ziek geweest	V	G
[naam]		18-02-2020	29	3	60	rauw=ruiw, ding=duing, bui=dui	RV	G
[naam]		18-02-2020	45	0	60	leest vlot	G	G
[naam]		18-02-2020	22	3	60	rauw=ruiv, sein=sen, hang=bang	V	G

Aantal leerlingen: 24 - Aantal leerlingen getoetst: 24

Handschriftontwikkeling

Mondelinge taalvaardigheid

WELK KUNSTVOORWERP PAST BIJ DE
BESCHRIJVING?

A

B

C

Website SLO: formatief evalueren

Publicatie: Formatief evalueren in het po

Lesvoorbeeld: Schrijven van een beschouwing

Aan de slag met Woeste Willem: verhalend ontwerpen

Vragen?